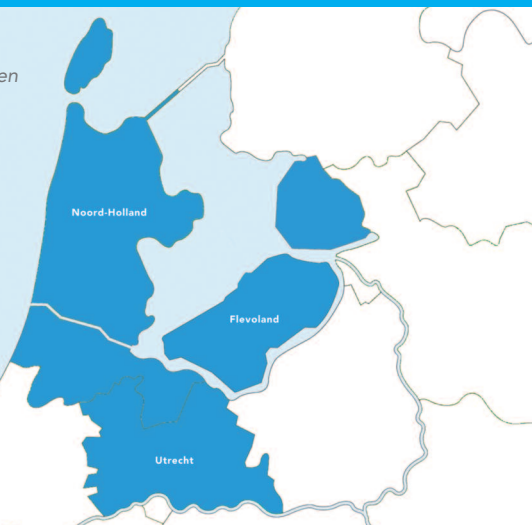


Provincies die samenwerken
binnen MRA-Elektrisch



MRA-Elektrisch is een samenwerkingsproject van de overheden in de provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht. Doel is het stimuleren van elektrisch vervoer om daarmee beleidsdoelen rond luchtkwaliteit en klimaat te realiseren. Sinds 2012 ondersteunt het projectbureau het elektrisch rijden door het plaatsen en beheren van laadinfrastructuur in gemeenten. Ook is het bureau initiator en aanjager van projecten met elektrische voertuigen. In deze monitor informeren wij u graag over de laatste ontwikkelingen.

• Regio's sluiten bestuursovereenkomst met het Rijk

Met een digitale bijeenkomst hebben staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat Stientje van Veldhoven en zes regio's in juli een nieuwe overeenkomst gemarkeerd. Per regio zetten overheden, net als bij MRA-Elektrisch, zich samen in voor voldoende oplaadpunten voor het groeiend aantal elektrische auto's. Het Rijk trekt de komende drie jaar 15 miljoen euro uit om de samenwerking in de regio's te versnellen.

In 2030 zijn er in Nederland naar schatting 2 miljoen elektrische auto's. Alleen al in de openbare ruimte zijn dan 540.000 publieke laadpalen nodig. Om te zorgen dat de benodigde laadinfrastructuur er op tijd komt, is gekozen voor een regionale aanpak. Er zijn zes regio's gevormd:

- **Noord:** Groningen, Friesland, Drenthe
- **Oost:** Overijssel en Gelderland
- **Zuid:** Noord-Brabant en Limburg
- **Noordwest:** Flevoland, Noord-Holland, Utrecht (MRA-E)
- **Zuidwest:** Zeeland en Zuid-Holland
- **G4:** Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht

Per regio pakken lokale overheden hun sleutelrol als opdrachtgever voor publieke laadpalen en trekken samen op. Dat is de aanpak die in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) is bepleit en waarvan MRA-E heeft laten zien: dit werkt. Recent sloten daarom nog de gemeenten Bunschoten, Den Helder en Rhenen bij MRA-E aan.

Gedeputeerden Jeroen Olthof (provincie Noord-Holland), Jan de Reus (Flevoland) en Huib van Essen (Utrecht) hebben vertrouwen in de samenwerking die voor hen al sinds 2012 zijn vruchten afwerpt. Olthof: "Dit levert veel slagkracht op, hard nodig voor een succesvolle uitrol van het openbare laadnetwerk."



Extra slagkracht is hard nodig voor succesvolle uitrol openbaar laadnetwerk

De bedoeling is dat gemeenten, net als bij MRA-Elektrisch, gezamenlijke aanbestedingen gaan doen en opdrachtgever worden voor de plaatsing van openbare laadpalen. "Ongeveer 70% van de elektrische rijders moet op straat laden", aldus Olthof. "Voor overheden is dus een belangrijke rol weggelegd. De zes regio's zorgen er nu samen voor dat al die noodzakelijke laadpunten er komen."

• Meer tijd voor laadvisie

Binnen de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) is de afspraak gemaakt dat iedere gemeente in 2020 een laadvisie en plaatsingsbeleid voor laadpalen opstelt. Het ministerie heeft besloten de gemeenten meer tijd te gunnen. De laadvisie moet nu voor de zomer van 2021 gereed zijn.

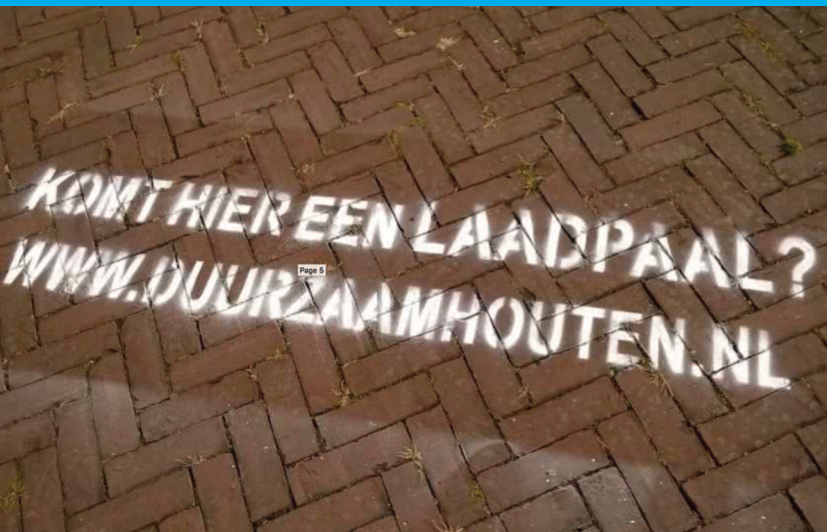
MRA-Elektrisch helpt gemeenten op weg door op basis van haar huidige werkprogramma een regionale visie voor laadinfrastructuur op te stellen. Veel gemeenten vinden dit handig. Gemeenten kunnen deze visie onderschrijven óf gebruiken als goede basis voor een eigen visie. Het concept van de regionale laadvisie kunnen gemeenten begin 2021 verwachten.

Met het oog op minder CO₂-uitstoot en een schonere lucht wil het kabinet dat elke nieuw verkochte auto in 2030 elektrisch is. Dat jaar zullen er al zo'n 2 miljoen e-auto's zijn. In het klimaatakkoord is vastgelegd dat overheden en marktpartijen samen voor voldoende oplaadpunten voor het groeiende aantal e-auto's zorgen. In 2030 zijn naar schatting 1,7 miljoen private en (semi-)publieke laadpunten nodig. In 2019 steeg de vraag al sterk. Willen we de groeiende vraag bijhouden, dan zal het tempo flink omhoog moeten, voorziet de NAL.

Concrete acties

Voor de uitrol van een toekomstbestendig laadnetwerk staat de NAL een regionale aanpak voor. MRA-Elektrisch kent deze aanpak al en dient als voorbeeld. Naast regio Noordwest (MRA-E) zijn nog vijf samenwerkingsregio's gevormd. De stuurgroep NAL bewaakt de voortgang en de integrale

*Willen we de groeiende vraag
bijhouden, dan zal het tempo
flink omhoog moeten*



samenhang. Onder de stuurgroep richt de **werkgroep versnellen proces** zich op een snellere uitrol van laadinfrastructuur. Hierover zijn 22 afspraken gemaakt (zie **NAL**, hoofdstuk 1) die de werkgroep nu vertaalt in concrete acties. Dat geeft de samenwerkingsregio's welkome houvast.

Advies

Gemeenten die een laadvisie en plaatsingsbeleid voor laadinfrastructuur opstellen, maken van bijna alle 22 afspraken in één keer werk. De laadvisie beschrijft de vormen van laden (publiek, privaat en snel), de doelgroepen die worden bediend en de ambitie. De uitwerking van de visie in beleid en concrete acties is het plaatsingsbeleid. MRA-E helpt gemeenten hier graag mee op weg. Wilt u advies? Neem contact op met:

- **Renee van der West**, beleidsadviseur

• Heeft u al een plankaart?

MRA-Elektrisch gaat gemeenten actief ondersteunen bij het maken van een plankaart. Er zijn steeds meer gemeenten die alvast op zoek gaan naar mogelijke locaties voor openbare laadpalen. Zij brengen in kaart waar in de nabije toekomst behoefte aan laadpalen zal zijn, en wijzen daar alvast geschikte locaties voor aan. Vraagt iemand een laadpaal aan, dan kan de plaatsing sneller gaan. Het projectbureau heeft veel kennis en ervaring in huis om gemeenten te helpen bij het maken van een realistische plankaart.

Een plankaart helpt om voorbereid te zijn op een toekomst met veel meer laadpaalverzoeken. Het is een hulpmiddel om een beeld te krijgen van het aantal laadpalen dat nodig is, het biedt kansen voor bewonersparticipatie en het geeft (potentiële) e-rijders het vertrouwen dat er actief beleid is om laadvoorzieningen mogelijk te maken. We brachten de **ervaringen van verschillende gemeenten** eerder al in kaart.

Dit jaar nog starten we met drie plankarten en het voornemen is om vanaf volgend jaar aan alle gemeenten het opstellen van plankarten aan te bieden. Heeft uw gemeente nog geen plankaart? Neem contact op met uw regioadviseur:

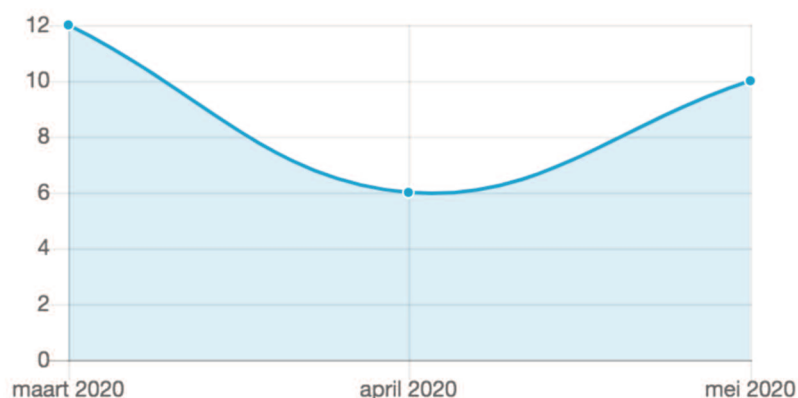
- Provincie Noord-Holland: **Eric Heeremans**
- Provincie Flevoland: **Jorinde de Wit**
- Provincie Utrecht: **Zjosan Marschalk**

Geladen kWh



Alles in één portaal, dat werkt wel zo gemakkelijk en efficiënt

Unieke gebruikers



• Vraag-, data- en aanbodgestuurd via één portaal

Gemeenten werken samen met netbeheerders en laadpaalleveranciers in het online portaal van MRA-Elektrisch. Zo kunnen laadpalen op een efficiënte manier aangevraagd worden. MRA-E werkt voortdurend aan verbetering van dit portaal. Het doel: een zo kort mogelijke tijd tussen verzoek en plaatsing van de laadpaal.

Het gemeenteportaal van MRA-Elektrisch heeft er nieuwe functies bij. Alle relevante data worden in één oogopslag op een kaart getoond. Naast het vraaggestuurd plaatsen faciliteert het portaal nu ook het data- en aanbodgestuurd plaatsen. **Alles in één portaal**, dat werkt wel zo gemakkelijk en efficiënt. Zeker nu er steeds meer laadpalen nodig zijn. Met de nieuwe functies houden we de vaart erin. Gemeenten kunnen zo beter anticiperen op de verwachte groei.

Meer weten over de (nieuwe) mogelijkheden van het portaal? Neem contact op met:

- Provincie Noord-Holland: **Eric Heeremans**
- Provincie Flevoland: **Jorinde de Wit**
- Provincie Utrecht: **Zjosan Marschalk**

Ladder van plaatsen

Voor het plaatsen van openbare laadpalen adviseert MRA-E de 'ladder van plaatsen'. Deze ladder geeft gemeenten houvast en laat zien welke hiërarchie zij bij het plaatsen het beste kunnen volgen. Het plaatsen van laadpalen op verzoek van e-rijders komt eerst. Hiermee kunnen gemeenten het netwerk laten meegroeien met de vraag. De uitrol kan eenvoudig worden versneld of vertraagd. Ook is er zekerheid dat de laadpaal goed wordt gebruikt, wat bijvoorbeeld de business case versterkt en gunstig is voor de prijsontwikkeling. Hierna volgt datagestuurd plaatsen. Blijkt uit de laad-data dat de laadpalen in een bepaalde buurt goed worden gebruikt, dan wordt er zonder verzoek een paal bijgeplaatst. Pas als laatste komt het aanbodgestuurd plaatsen in aanmerking. Meer weten over de 'ladder van plaatsen' en het gebruik hiervan? Neem contact op met:

- **Pieter Looijestijn**, projectmanager laadinfrastructuur

In combinatie met de 'ladder van plaatsen' hanteren steeds meer gemeenten een proactieve aanpak. Zij wijzen periodiek **voorkeurslocaties** voor openbare laadpalen aan en maken een plankaart. Dat bespaart tijd als er reden is om het netwerk uit te breiden. De dichtstbijzijnde voorkeurslocatie kan dan snel worden gerealiseerd. Ook hierover adviseert MRA-E u graag.



Robin Berg van We Drive Solar en wethouder Ali Dekker lanceren het autodeelproject

**Innovatieve V2G-technologie
brengt het e-rijden verder vooruit**

• Eerste V2G-laadpaal in de regio

In nieuwbouwwijk Het Burgje in Odijk is een toonaangevend **elektrisch deelauto-initiatief** van start gegaan. Elke nieuwe bewoner krijgt een gratis abonnement op een e-deelauto van WeDriveSolar die rijdt op lokaal opgewekte zonne-energie. En alsof dat nog niet mooi genoeg is, zorgt MRA-Elektrisch voor laadpalen met V2G-technologie: de eerste laadpalen met deze innovatieve technologie in de regio.

V2G is belangrijk met het oog op de toekomst omdat e-auto's hiermee kunnen gaan bijdragen aan de stabiliteit van het elektriciteitsnetwerk. Dankzij de V2G-technologie kan in Het Burgje ervaring worden opgedaan met het terugleveren van stroom vanuit de e-auto aan het net. Het wachten is alleen nog op meer e-auto's die hiervoor geschikt zijn. Alle ogen zullen dan op Het Burgje gericht zijn, want dit is een van de weinige locaties die klaar zijn voor het terugleveren op basis van wisselstroom.

Met V2G is het mogelijk om de accu's in elektrische auto's samen een buffer te laten vormen om (lokale) piekbelastingen in het elektriciteitsnetwerk op te vangen. Dat is belangrijk, want naarmate we meer gebruikmaken van zonne- en windenergie, nemen de fluctuaties op het elektriciteitsnet toe. Met de accu's in e-auto's als gezamenlijke buffer kunnen die fluctuaties beter worden opgevangen. Door als er veel stroom wordt opgewekt (zon overdag, wind 's nachts) dit in deze buffer op te slaan, om het er juist weer uit te halen als de zon niet schijnt en er ook geen wind is.

Meer weten over de elektrische deelauto's in Het Burgje? Bekijk [dit filmpje](#).



Medegefinancierd door het programma
Horizon 2020 van de Europese Unie

*E-autodelen past bij trend
dat mensen hechten aan
flexibiliteit en duurzaamheid,
óók in hun mobiliteit*



• Elektrische deelauto's doen het goed

Twee elektrische deelauto's. Dat is waar Stichting Duurzaam Waterland in 2018 in Monnickendam en Broek in Waterland mee begon. De gemeente zorgde voor centraal gelegen laadplekken, MRA-Elektrisch leverde de laadpalen en gaf advies. Sinds augustus dit jaar zijn er al 11 e-deelauto's en staan er ook e-deelauto's in Marken en Ilpendam.

En de belangstelling groeit. "Vorig jaar verwelkomden we onze 250ste deelnemer", vertelt een enthousiaste Luuk Oosterbaan namens de stichting, "en nu doen al 323 mensen mee. Die hebben al meer dan 3.500 ritten en 300.000 schone kilometers afgelegd. Bijna elke inwoner in onze regio heeft nu een deelauto op fiets- of zelfs loopafstand. Ideaal, want voor veel mensen blijkt onze e-deelauto goedkoper dan een eigen auto."

E-autodelen past bij de trend dat mensen het bezit van een eigen auto minder belangrijk vinden. Ze willen flexibel zijn en telkens opnieuw kunnen kiezen op welke manier ze reizen. Tegelijkertijd wordt duurzaam gedrag voor mensen belangrijker, óók als het om mobiliteit gaat. In de nieuwbouwwijk Weespersluis in Weesp heeft de gemeente hier sterk op geanticipeerd. Al op de tekenetafel is rekening gehouden met de komst van e-deelauto's. Tegelijkertijd wordt zo werk gemaakt van een belangrijke beleidsdoelstelling: op weg naar een klimaatneutraal Weesp in 2030. In oktober 2020 gingen de eerste twee e-deelauto's de weg op. MRA-Elektrisch gaf advies.

Kickstart

Wilt u het elektrisch autodelen in uw gemeente een kickstart geven? Dan helpt MRA-Elektrisch u graag op weg. Neem contact op met:

- **Haye Bijlsma**, projectleider elektrisch autodelen

Bekijk ook de **brochure** voor gemeenten die bij gebiedsontwikkeling willen anticiperen op het elektrisch rijden. Met een stappenplan en vol met tips & tricks.



• Haarlem houdt de vaart erin

In ruim een jaar tijd zijn er in de gemeente Haarlem zo'n 150 openbare laadpalen geplaatst. Allemaal op verzoek van elektrische rijders. Het plaatsen verloopt in Haarlem als een geoliede machine. De gemeente houdt de vaart er graag in. Wat maakt dat het plaatsen het afgelopen jaar steeds soepeler is gaan lopen? Gemeenteambtenaar Walter Vroom blikt terug. Daar doen andere gemeenten hun voordeel mee: **vier handige lessen** uit de praktijk.

• Plan van aanpak snel- en privaat laden op komst

MRA-Elektrisch werkt aan een plan van aanpak voor snel- en privaat laden. Wat is de status en hoe kunnen gemeenten dit het beste faciliteren? Voor de overheid ligt hier een taak, want met publiek laden alleen komen we er niet. Laadpunten op privéterrein zijn onmisbaar als het e-rijden een grote vlucht neemt. Aan de overheid daarom de taak ook het snel- en privaat laden in goede banen te leiden. Denk aan informatievoorziening, voorbeeldprojecten en goede wet- en regelgeving over bijvoorbeeld brandveiligheid. Heeft u goede ideeën of wensen? Neem contact op met:

- **Koen Schröder**, projectleider snelladen
- **Bram Leusink**, projectleider privaat laden

• Brandveiligheid in parkeergarages

Hoe zit het met de brandveiligheid van elektrische auto's in parkeergarages? Wat zijn de regels voor het installeren van laadpunten en het opladen van e-auto's in parkeergarages? En hoe kunnen eigenaren en beheerders van parkeergarages de kans op voertuigbrand en de effecten hiervan verkleinen? De **nieuwe brochure** van RVO geeft antwoord.

• Eerste laadpaal voor e-motor in Almere

Almere heeft de eerste publieke laadpaal voor een elektrische motorfiets in regio Noordwest (MRA-E-gebied). De laadpaal kwam er op verzoek van een e-motorrijder. De verwachting is dat er snel meer aanvragen zullen volgen. "De laadpaal staat er!" mailde de motorrijder de gemeente een dag nadat deze was geplaatst. "Gelijk gebruik van gemaakt ;) "



• Nieuwe medewerkers

MRA-Elektrisch groeit. Meer handen en meer energie om, nu het elektrisch rijden in een stroomversnelling zit, gemeenten van dienst te kunnen zijn. Dit zijn de nieuwe medewerkers:

Haye Bijlsma – *projectleider autodelen en touringcars*

Tuurt in zijn vrije tijd als cloud spotter graag naar de lucht. Van mammatus tot valstreepgat, Haye herkent ze. Bij MRA-Elektrisch staat Haye juist met beide benen stevig op de grond. Hij richt zich op de promotie van het elektrisch autodelen. Zelf deed hij – gezin, twee kinderen – zijn eigen auto ook de deur uit. Je kunt hem volgen op LinkedIn. Haye is een enthousiaste ervaringsdeskundige, die zich goed kan verplaatsen in andermans behoeften. Dat zorgt voor maatwerk en realistische adviezen.

Koen Schröder – *projectleider snelladen*

Studeerde in Oslo en werkte onder meer in Brussel en New York. Hierdoor heeft Koen een ruime blik. In de VS verkende hij de markt voor laadinfrastructuur. Ook bij MRA-E is laadinfra zijn topic. Koen werkt aan een goed netwerk van snellaadpunten, ook voor taxi's en het goederenvervoer. Vanuit MRA-E helpt hij gemeenten met keuzes en heeft hij een coördineerde rol. "Dat voorkomt dat er een partij bezig is met snelladen en een andere partij 100 meter verderop ook." Zelf pakt hij sinds hij weer in Nederland woont de trein. En af en toe een deelauto. Gaat hij toch overstag en koopt hij weer een auto, dan wordt het zeker een e-auto. Om te delen met de buurt.

Bram Leusink – *projectleider privaat laden*

Laden op je eigen oprit, in de garage onder je appartementencomplex, in een parkeergarage bij een winkelcentrum, bij een restaurant of op een bedrijventerrein. Gaat het om privaat of semi-publiek laden, dan is het voor Bram. Gemeenten helpt hij vooruit met een plan van aanpak: wat zijn de behoeften, waar liggen knelpunten en hoe zijn die slim te tackelen? Bram vindt het boeiend om te kunnen werken aan de energietransitie. De rol die de e-auto daarin kan spelen ziet hij als een grote belofte. Zijn eigen batterij laadt hij graag op door te zeilen over de Friese wateren, op het voetbalveld of in de bioscoop.



*Heeft u vragen of opmerkingen over deze kwartaalmonitor?
Neem dan gerust contact op met:*

Maarten Linnenkamp
Projectmanager MRA-Elektrisch

m.linnenkamp@mrae.nl
+31 (0)6 52 52 40 31

Haarlemmer Houttuinen 21
1031 GL Amsterdam
www.mrae.nl
twitter.com/mraelektrisch